

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS HAJDUMEGYEI FÜGGETLENSÉGI PÁRT HIVATALOS KOZIONYE.

ELŐFIZETESI ÁRAK:

Helyben: félévre 6 kor., negyedév: 8 kor. — fill.
Vidéken: félévre 9 kor., negyedévre 4 kor. 50 fill.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BENEDEK JÁNOS.

POLITIKAI ROVATVEZETŐ:

Dr. BOROSS LAJOS.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ:

SZÉKELY IMRE.

SZÉKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Debreczen, Főter 42. szám. Lamprecht palota
első emelet, az udvarban.

Gondolatok a szabadság napján.

Debreczen, márczius 15.

Örömnapja van ma a nemzetnek. Kigyulladnak a hazafiság olártüzei szerte az országban s aki magyar s tapossa ezt az áldott földet: ünnepli márczius idusát. Mert van e nagyobb kincse egy nemzetnek, mint a polgári jog, a gyülekezési és sajtószabság? Fél századdal ezelőtt nehéz rabság bilincse alatt roskadozott a nemzet. Nem volt joga semmihez se s úgy bántak vele, mint ahogy meghódított tartományok gyöngé népével sem szokás. Az államalkotó és államfenntartó magyarság kétségbe ejtő rabigában kintódott. A parasztság helyzete egyszerűen türhetetlen volt. Ember nem bírhat ki anynyi szenvedést és megalázást, amiken keresztül kellett mennie a büszké, az erős magyar nemzetnek. És akkor, a legválságosabb időkben jött Kossuth Lajos s fellépése olyan volt, mintha az ég küldte volna. És jöttek a márcziusi ifjak, lelkükben teli gyűlölettel az osztrák uralom iránt s teli az ország függetlenségeért való határtalan vágygyal és lelkesedéssel. Egy nemzet kívánsága szólt Petőfi ajkáról, mikor az emlékezetes reggelen a nemzeti muzeum lépcsőfokáról elszavalta a nemzeti dalát. Soha találóban népek fájdalma és népek reménye nem jutott kifejezésre, mint a magyarok diadalmas napján: márczius tizenötödikén.

Evfordulója van ma ennek a szentséges, fölemelő, lelkeket átható napnak. Emlékezzünk hát tisztelettel és rajongással azok iránt, akik fölszabadították a jobágságot sanyaru helyzetükből s egy jobb, szebb jövő alapjához hordták az első tégladarabokat. De az alkalom és a viszonyok parancsolólag mndják, elmélkedjünk is arról, vajjon a népek ugynevezett alkotmányos szabadsága arányban áll-e az áldozatokkal, amiket meg kell hozni.

Ne nézzük a hatalmas, modern és kulturális fejlődés tekintetében, messze fölülálló nagy nemzetek virágzó sorsát. Maradjunk csak itthon, magunknál és figyeljük meg a bajainkat.

A politika konstellációi méltán keltik bennünk azt az érzést, hogy alkotmányos szabadságunk nem komoly szabadság. Nyakunkon ül az osztrák s mi nem vagyunk elég erősek ahhoz, hogy lerázzuk ezt a vérezopót. Tűrjük, tűrjük bámulatos önmegtartóztatással, vitális érdekeink ellenére. Az utóbbi hónapok és hetek eseményei világosan jelzik, hogy alkotmányunk csak papiroson van meg; a gyakorlati életben ugyszólván alig jut kifejezésre, hogy szabad ország vagyunk. A helyzet az, hogy nem járunk a magunk lábán. Ausztria, legnagyobb ellenségünk, nem ereszi ki karmai közül a nemzetet, amelynek pedig egyszer már végét kell vetnie ennek az állapotnak. A januári képviselőválasztásokon a nemzet az ellenzéknek adott többséget. És mégis késik a negyvennyolcas kormány kinevezése. Bécsben irtóznak ettől a gondolattól. Pedig a magyarság azt akarja, hogy a negyvennyolcas törvények szellemében kormányoztassék az ország. Egyszóval: a magyar nemzeti törekvések érvényesülése a főszempont. Makacsul és keményen, szinte lenézően viselkedik ez állásponttal szemközt a bécsi Burg. Hogy mikor lesz a válságos helyzet megoldása, senki sem tudja.

Ötvenhét esztendővel a nagy napok után, ime, itt áll a nemzet. Akaratát nem tudja érvényesíteni s az államélet minden vonalán való gyökeres reformokhoz nem képes eljutni. Csordultig a pohár. A keservek fölgyülemlettek a lelkekben s ez az állapot sokáig nem tartható. Márcziusnak idusán gondoljon erre minden magyar ember. Es jöjjön a végső elhatározás: a meg nem ingatható, eltökélt gondolat,

hogy igazán független, szabad és önálló legyen Magyarország.
Székely Imre.

Szabadság és szeretet.

— márcz. 15.

Az emberiség nagy részénél valami megmagyarázhatatlan, sokszor érthetetlen ragaszkodást látunk az ősi hithez, tudományhoz, hagyományokhoz, intézményekhez és szokásokhoz. Innen van az, hogy a nagy reformátoroknak csaknem közös sorsa a meg nem értetés, semmibe sem vevés, sőt a száműzetés, börtön vagy a bitó. Krisztus és apostolai egynek kivételével vértanui halált haltak, a Galileiknek börtön lett a bére s a szabadsághősöknek jutalma száműzetés vagy martírság. Mózesről—Krügerig s a világ régi rendjéhez ragaszkodó — zsarnokoknak bélyegzett — hatalmasok osztályrésze ünnepeltetés volt a kortársak részéről a Fáraóktól egészen II. Miklósig, de az utókor mindig uncorral és megvetéssel fordul el az ilyenektől és halás kegyelettel ül ünnepet a vértanuk emlékének a nagy reformeszmék kipattanásának napján.

Ilyen ünnep e mi mai ünnepünk is. Ünneplésünk az örömnem s nem fájdalomnak jegyében született, bár meggyőződés szerint helyesebb lenne, ha nem örvendezni, ge gyászolni gyülnénk ma össze országszerte, meggyászolására oly sötét és feledésbe ment időknek, mikor még Istenadta magasztos eszmékért hitet, reményt, s szeretetet, vért, vagyont, életet, becsületet, hazát és mindent, mi az ember előtt szent... áldozatul kellett bemutatni. Ilyen idők legutoljára 1848-ban jártak hazánk felett, de előző életünk is hasonló áldozattételek hosszú láncolatából állott.

Ha van nemzet ezen a földön, mely nemes ideálok szolgálatába elszegődött s azokért féltő szeretettel, rajongó lelkesedéssel s csudálatos halálmegevetéssel küzdeni is tudott: ez a nemzet a magyar nemzet lehet. Ott látjuk a magyart a hon szerzés zivatarában, a tatár hordák elleni véres csaták fergetegében, a cseh, német és törökkel vívott ádáz tusák zajában s csak akkor bémult meg szabadságért küzdő izmos karjának ereje, mikor azt önmaga ellen fordította s a szabad hajduk nyomain termett kurucok és labancok piros eszímáinak is, meg piros véreinek is „hóval fedte be a tél nyomait”.

Az egymás meg nem értésének és a viszálykodásnak tele volt ez, mely a télnek hőszinével puderezte be a napbarnított magyar elődök kores unokáit, bugyogóba, czipfba, meg parókába bujtatta a párducz-kaczagányos ósók térdhajtó pukkedlizo ivadékat. Csoda-e, ha a szabadszellemeű francia nép 1789-iki hatalmas radója szinte nyomtalanul röppent át ily fiakból álló nemzetünk

Tavaszi czipő különlegességek érkeztek

NICHELSTÄDTER UTÓDA Mandol Lipót

Piacz-utca 40.

első debreczeni czipő raktárába

Ries czukrászda mellett.

lelke fölött? De mikor az utolsó időkben kitöltött az Ur a maga lelkéből s a nemzet fiait prófétáltak s leányai álmokat álmódostak... akkor bételt felettünk az apostoli ihletett jóslat: „Ahol az Urnak lelke vagyon, ott vagyon a szabadság.”

Oh, de csudálatosak is voltak azok a 48-as idők! Mily elemi erővel tört ekkor utat magának Európaszerte a lenyűgözött népszellem, mely kóros álmait tovatüntével szabadságát a teremtés hajnalától, egyenlőségét az emberiség leikiismeretének biztató szavától, testvériségét az űs kereszténynek életközösségétől visszakövetelte. Felébredt, tudatára jutott önnön fonságának a nép-akarát és sorban ingatta meg a királyok trónjait s buktatta halomra azokat az eivakat, melyek a szabadgondolkodás, igazság és tökéletesedés útjában állottak. A szabadság Istennője hordozta végig lobogó fátylóját Páris, Zürich, Berlin, Bécs, Lemberg és Krakó vérázott utcáson, hogy — mint a hétfejű mesebeli sárkány — új, meg új harcosokat állítson minden érette küzdő harcos helyett s végezetül leghűbb nemzete kebeléről leszakassza s magának jegyezze el a hadak legdélezegebb rózsaszálát, a halhatatlan honvédet, kinek haláltosító szuronyát Szolnok, Isaszeg, Vác, Piski, Nagysarló térei osudálták s a más-világra küldött bérenczek özvegyei s árvái siratták. — Bölcsődala is, meg sirba kísértő gyászéneke is a szabadság harsonája volt ennek, mielőtt honvéddé lett, még „szolgálatba is szabadságért állott” s hogy meghalt is, azért tette, mert ott még elérhetőnek gondolta az imádott szabadságot, mit itt Világos gyászfátyollal zárt el szemei elől.

A bolygó zsidó gyászos sorsában osztozott a nemzet. Haladt tovább-tovább... Keblében a csalódás fájalmával, szívében a szabadság álmával, boldog reményével: Verejték ontása, vérének omlása a szabadságért, újra meddő maradt, csak őszébb szövedött a szabadság a néplélekkel, de egymáséi nem lettek újra. Pedig a maroknyi nemzet világtörténeti szerepét mindenkor a szabadság védelme látszott s miért van az mégis, hogy igazán elérnie soha sem sikerült? Nem voltak talán hivatott vezérei? Dehogy nem! Amint az Arion neve a dallal; a Michel Angelok, Rafaelek és Titianok nevei a művészetekkel; a Shakespearek és Hugo Viktorok nevei az irodalommal, a Plátok, Aristotelesek nevei a tudományokkal; a Tubalkainok, Gutenbergek és Wattok nevei az iparral, a világkereskedelemben Kolombussal; a szónoklat Demosthenessal és Ciceróval; a szeretet az Istenfiával össze van forrva: úgy van össze-

növe a haza történetében a szabadság ideáljával az Arpádok, I. Istvánok, Lászlók, Kálmánok, Nagy Lajosok, Hunyadiak, Mátyások, Bocskayak, Bethlenek, Thökölyek, Rákócziak és Kossuthok szelleme. S mégis, míg a dal, a művészetek, irodalom, tudományok, ipar, kereskedelem és fölvilágosodás sebes szárnyakon haladnak előbb-előbb s foglalnak maguknak nagyobb tért lépérsőli-lépésre: a szabadság és szeretet megbénult szárnyakon a föld porában vergődnek.

Természetes! Mert e két óriás eszmében csucosodik ki az emberi lélek legmagasztosabb és legmerészebb vágyakozása, s míg kicsinyes érdekek elérhetése kis erők tevékenységét igényli, addig magasságos célok kivívása az egész emberiség vállvetett munkáját kívánja.

De hol van az az erő, mely a vérmérsékleti, faji, világtörténeti multban fekvő művelődési, nyelvi, tudományos, meg vallásbeli tradíciók torlaszain keresztül egy közös célra tömörítsen össze 1500 millió emberi lelket? Az evangéliomban! Annak sarkpontjában, szegletkövében: a szeretetben, mely ha egyszer uralmát megvehetné az emberi keblekben, menten megszűnnék az államformák monarchikus elve, akiur akarna lenni, lenne a többinek szolgálója; uralomvágy helyét lemondás, önzés helyét a testvéri együttérzés foglalná el s akkor az a mankó válnék királyi jogarrá, melyen ma még a szeretet, ez a vak koldus, vezetgeti világtalan társát, a szabadságot.

Oh de uram Isten! hol vagyunk még ezektől az időktől! Ma még az egész föld keselyűi a mandzsuriai mezőkön lakmároznak s az autokrata czár löveti halomra a szabadságért, egyenlőségért és testvériségért küzdő ezeket.

De hiába minden, mert el kell majdan érkeznie ama boldog kornak is, midőn majd a szívekben szállást vett szeretet kormányzata alatt bételik az „egy akol és egy pásztor” boldog reménye s „új ég és új föld” leendő jutalma az egymást követő emberöltők buzgó igyekezetének s kibeszélhetetlen fáradozásainak az igazság, s eretet, szabadság és fölvilágosodással párosult boldogság megteremtésében.

Mi pedig, kik e boldog időktől oly végtelen messzeségben vagyunk még s oly közel a nemzeti szabadságunk harcában eszetekhez: csak járjunk el minden tavasszal a boldog — mert szabadságé halhatott! — űsök sírjaihoz, elevenítsük föl emlékezetüket s kegyeletünk szentelt olaj-

ágát nyujtsuk át nekik, — az élők e leg-szebb ajándékát a meghaltaknak.

B.-Ujváros, 1905.

Szabó Antal,
ev. ref. lelkész.

Márczius 15.

A nemzeti szabadság hajnalának évfordulóján felujtjuk azok emlékezetét, kik márczius idusán először adtak hangot az ország függetlenségi vágyának s a sajtó tényleges felszabadításával s a Budán elzárt államfogyó Táncsics Mihály kiszabadításával nevüket megörökítették.

A márcziusi mozgalom Budapesten az uri-utozai *Pillvax-kávéházból* indult ki. Az utczát ma „Koronaherceg-utozá”-nak hívják, a kávéház „Schőja-kávéház” név alatt ismeretes. Itt alakult meg 1848 elején „a közvélemény asztala”, melynek vezérembere *Petőfi Sándor* volt. Hiába vették körül őket a spiczlik és jelentgették föl a helytartó tanácsnál, rendőrségnél, a január elsején kitört milánói szivar kravall, majd a februári párisi forradalom s a folytonos orosz forrongások miatt a meggyöngyült és vesztét érző kormány nem mert erélyesebb rendszabályokhoz nyulni. Budapesten alig volt valami katonaság s báró Lederer altábornagy árnyékhatalom felett rendelkezett.

Márczius 3-án *Kossuth Lajos* Bécsben tartott beszéde, melyben Ausztria számára alkotmányt követelt, fellázította egész Bécset. Az elvetett mag hamar zsendült s márczius 13-án kitört a bécsi forradalom, melynek 18 áldozata maradt a zinhelyen, a katonaságnak Albrecht főhercegtől nyert tüzelési parancsa folytán. A nép rákényszerítette Metternichet a lemondásra, őt magát a gyors menekülésre s villáját teljesen lerombolta a felbőszült proletárság.

Metternich megbukott, de rendszere nem. Bukásának híre márczius 14-ére érkezett Budapestre, hol a „közvélemény asztala” gyorsan cselekedetre szánta el magát. Három vezéralakja volt az ifjuság-

Márczius idusán.

Irtá: **Kuthi Sándor.**

Szavaltá a márczius 15-iki ünnepélyen a Szabadság-szobor előtt:

Geöbel Károly.

Ez a nap a mi dicsőségünk napja,
A szabadság diadalünnepé!
Ezt mutatja szívünk dobbanatja,
Szemünknek villámló tekintete.
Mosolyogjon ránk kék ég boltozatja
Hadd szálljon el borongó fellege,
Ragyogjon a hősök glóriája
Kárpátoktól le az Adriára!

Te diadalmas márcziusi szellő, —
— Mely az ágon ezer rügyet fakaszt —
Feslő szirmok közt halkán átszökellő
Kelt' a szívekbe ujjongó tavaszt.
Csodás álmom — tündérvarázst lehellő
A szabadság vérelüktetése az!
Az erdő, mező, a völgy, a halom
Le nem igazva büszkén, szabadon!

Életre kél im' az ifju, kis csoport,
Mellyel tavasz kélt télromok felett,
Ifju örömmel tartja meg a tort,
— A porbasujtott gyáva megremeg —
A nemzet szíve, mely már haldokolt,
Velük szebb, új életre ébredett,
S mint a lombot lerázza a vihar,
Ugy törte szét rablánczát a magyar!

Előttük a lobogó, büszke szellem,
Hő szívében fonséges ideál,
Közel hozzánk és mégis elérhetlen
Mint felettünk diadalmasan áll.
Felénk ragyog az esti szürkületben
S a déli nap égő sugarinál
Kilép a vészbe, a zivatarba
Lángszavával felriasztva: Talpra!

Ez a szabadság büszke, csodás harca!
... Ha olvasod, tetszik tüdérmesének —
Föllángol rajta gyermekifju areza,
Könnyre buzog az agg hő szemének.
Ott áll a költő óriás alakja,
Kél az arczán riadó vad ének.

S aztán... lebukik a porba taposva,
Mintha egy isten halála volna!

Nem ismeri senki a sirja ormát
Siratni őt, hogy hullanánk a porba,
Hogy mint szent helyre, levetvén saruját
Ifju és agg elzarándokolna.
Emléke néki ez az egész ország:
Kalásztenger, bércz, erdő, a róna,
Álmódunk a hősök reményén
Szabad lelkük ifjusága kéjén!

Tekintsetek szét széles e hazában.
Halljátok-é? az öröm éneke:
Itt lebeg szívünk elfogó varázsban
Kossuth s Petőfi áldó szelleme.
A szabadságnak csodás tavaszban
Lobogva ég a szent tűz is vele
Fénylő világát egy országra vesse,
Mely győzött: a jobb, az ige, az eszme!

nak, mely e határozatot hozta: **Petőfi Sándor, Vasvári Pál és Irinyi József.** Kettőjük a csatateren vesztette életét, a harmadik évekig szenvedett börtönbesérte s onnan kiszabadulván, aig 37 éven korában hunyt el, testben megtörve, de hazája jövőjébe vetett törhetlen hittel.

E vezéralakok közé csoportosultak a vonalban: **Jókai Mór, Irányi Daniel, Degré Alajos, Sükey Károly, Bulyovszky Gyula, Vidacs János, Vajda János, Oroszhegyi Józsa,** kikhez aztán az egyetemi ifjúság egy része csatlakozott. Márczius 12 ére népgyűlést hirdettek az „Ellenzéki Kör” helyiségébe s ott felolvasták a tizenkét pontot, melyet Irinyi fogalmazott meg. Ugyanő tartá a népgyűlésnek elfogadásra ajánló beszédet s ő fogalmazta meg a pozsonyi országgyűléshez intézendő petíciót, melyben a tizenkét pont életbe léptetését kérték. A népgyűlésen elfogadták a kérvényt, de estére megérkezett a pozsonyi gőzhajóval az ottani ifjúság küldöttsége s Metternich bukását bejelentette. Most már nem lehetett habozni s az ifjúság azon éjjel elhatározta, hogy másnap éjjel megkezdje az akciót. — Egész éjjel forrongás volt az ifjúság kebelében s reggelre Petőfi is kész volt „Talpra magyar”-jával.

Havas eső volt márczius 15-én reggel, midőn az ifjúság jó korán gyülekezni kezdett a Pillvax-kávéházban. A 12 pont szépen írott másolatát kifüggeszték az utca-sarkon s a népnek magyarázattá. Benna a kávéházban **Petőfi, Vasvári, Irinyi, Jókai, Bulyovszky, Irányi, Vajda János, báró Nyári Albert, Sükey Károly, Sebő Antal, Kléh István, Vidacs János, Oroszhegyi és mások** gyülekeztek majd Jókai felállott egy asztalra s felolvasta a 12 pontot, melynek czíme ez volt:

Mit kíván a magyar nemzet. Petőfi elszavalta „Nemzeti dal”-át s az ifjúság vérszre viharra edzetten állott ott. Megindultak az egyetemre, elől nemzeti zászlót vitt egy jurátus, utána az írók s velük a kíváncsi tömeg. Az egyetemen egy perc alatt ott hagyta az ifjúság a tantermeket és a menethez csatlakozott, mely most már tízezerre szaporodott föl.

— El a nyomdából — kiálták ekkor — hogy a 12 pontot kinyomassuk!

— Budára a cenzorhoz, hogy aláírja — szólt valaki.

— Nincs cenzor többé, — kiáltá Petőfi — nem ismerjük többé. Sajtószabadság van!

A tömeg a Landerer és Heckenast-

nyomdába rohant, a mai **Kossuth Lajos**-utezába. Landerer nyomdász tanácsára lefoglalták „a nép nevében” az egyik sajtót, a szedők lázas örömmel rakták a betűket egymás mellé s alig félóra múlva tömegben szórták ki az utczára a 12 pont s a Nemzeti dal példányait.

A fővárost lázas öröm járta át, a szabadságtól megittasodott annak nagy része Petőfi ott szavalta költeményét még egyszer a tömeg előtt s nem győztek betelni vele. A nép esküre emelte kezét s a költő után mennydörögte a refraint:

A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk.

Míg a nyomda lázasan dolgozott, az ifjak szétröpíték a példányokat az egész fővárosban. Délután három órára a Múzeum előtt népgyűlést hirdettek előszóval s ezen most már százezer ember jelent meg. A Múzeum lépcsőjének balustrádját ma már emléktábla d sziti, onnan szavalta Petőfi költeményét és Irinyi a 12 pontot. Most már a tömeg a városi tanácshoz indult, hogy csatlakozásra bírja. Rottenbiller alpolgármester s Kacs Kovics Lajos főjegyző tapintatának és erélyének sikerült rávenni a tanácsot, hogy a 12 pontot aláírja. Most már a helytartótanácsot kell rá kényszeríteni az elfogadásra. Az egész tömeg Buára vonult a hajóhidon s a helytartót, gróf Zichy Ferenczet helyezte ostromállapotba. Zichy kénytelen volt engedni s leiratot kültött a városi tanácshoz, hogy a rend fenntartását bizza egy külön választmányra s a nép kívánságait saját hatáskörében teljesítse. Ez akussal a régi helytartó tanács elveszté hatalmát s csakhamar feloszlott, hogy a forradalom alatt hire-hamva se legyen.

E diadal után a fejevári kapunál levő, állami börtön elé vonult a tömeg és az ott levő **Táncsics Mihály** kibocsátását követelte. A katonaság nem mert ellenállni, mert érezte a magasabb hatalmat, maga gróf **Almásy Mór** helytartó-tanácsos rendelte el **Táncsics** kibocsátását s így az ifjúság egy hirtelen előkerített kocsiban vitte át Pestre, hol a Nemzeti Színházba is be akarták vinni, de a megtört író először is nejtéhez sietett.

A színházban azalatt a nép parancsolt. Uj műsort csináltak hirtelen ez estére: **Egressy Gábor** Petőfi „Nemzeti dal”-át szavalta el, utána „**Hunyady László**”-ból a „**Meghalt eselszövő**”-kat énekelték, **Szózat, Hymnust, Marseillais**et játszották a zene-

kar s a nép, meghallgatván a Pozsonyból érkező híreket, lelkesülten oszlott szét.

Ez röviden a **Márczius 15.** dióhéjban. A nagy nemzedék életét és vérért áldozta ez eszmékért, — vajjon a jelenlegi méltó lesz-e őseihez, ha ismét megzendül a nóta hogy:

„Talpra magyar, hi a haza!”

Márczius idusa Debreczenben.

— márczius 15.

A szabadság, egyenlőség, testvériség eszméi megvalósulásának 57 ik évfordulóján a legmagyarabb város: Debreczen is ünnepel.

Künt a természetben is feltámadás, újjászületés, új élet, mi is várjuk a magyar hazának feltámadását, egy új és szebb tavaszát. S mintha éreznők a tavaszi szellő suttogását, új életre hívó lehelletét — megmozdul a föld, megindul a nemzet az ezeréves magyar nemzet s mit elődeink egy ily napon, akkor 57 évvel ezelőtt kivívtak, a szabadság, egyenlőség, testvériség eszméinek, szentháromságának inkarnációját, testét öltését eszközi . . . „Itélt a nemzet”.

Tavaszi jöttével, tavaszi napfényvel eljő együtt minden évben a nagy nap: márczius idusa. S az szívek, honszeretben s az elmék kegyeletes emlékezésben összedobognak, találkoznak e napon mindenütt szerle a négy folyam és hármás bérez ölen Megüli e napot, márczius idusát, Debreczen népe is. Debreczen, mely látta 57 évvel ezelőtt falai között a nagyidők tanult, ország sorsát intéző fiait, s ezek élén, s ezek közt is a legnagyobbat, édes apánkat:

Kossuth Lajost.

S mintha a nagy idők szelleme ma jobban megihletné a szíveket, mintha márczius idusa ma szebb színben ragyogna fel mint valaha. — A lelkeket fogva tartja a magyar politikai közélet, újjáébredése, újjászületése, szebb tavasza, melynek vaj' lesz-e gyümölcshozó nyara?!

Debreczen népe is a régi lelkesedéssel, hévvel, tüllel ünnepli e napot, de mintha itt is magasabbra lobogna a lelkesedés

Az eszmék ereje. *)

Írta: **Kardos Albert.**

Sokan kétségbe vonják az eszmék erejét, tagadják a gondolatok és érzések hatalmát, nem hiszik, hogy politikai nagyságok, társadalmi átalakulások megtörténhetnének, nyers erőszak, fegyver használata vérontás nélkül. — Akik e felfogást vallják azok forduljanak a magyar történelemhez! álljanak meg 1848 márczius 15-e előtt és meg kell győződniök nézetök tarthatatlanságáról.

Ez örökké emlékezetes szent napon nagy politikai események történtek, messzeható társadalmi változások mentek végbe, nem a fegyver, csupán az eszmék erejénél fogva. — De azért nem szabad gondolnunk, hogy esoda történt.

Azok az eszmék, melyek márczius 15-én győzelemre jutottak, hosszú ideig növekedtek, érlelődtek a magyar nemzet lelkében. — Legtöbbje még a nagy francia forrada-

*) Megnyitó beszéd a Debreczeni főreáliskola önképző-körének márcz. 15-ki emlékünnepe.

omból hajtott ki, még a XVIII. század végén kezdték kihirdetni a legjobb magyar fők és a legnemesebb magyar szívek, hogy meg kell szüntetni a nemesi és papi kiváltságokat, le kell venni a polgárokról s kivált a jobbágyokról az igazságtalan terheket, meg kell nyitni a pályákat és hivatalokat minden rendű és rangu ember előtt, szabaddá kell tenni a szót és a gondolatot, meg kell engedni minden felekezethöz magán helyen és a templomban a maga vallása gyakorlását és minden embernek otthon és gyűlésben a maga véleménye nyilvánítását, mert mindez az embernek veleszületett joga.

A többi eszme itthon termelt, magyar földön nőtt nagyra; némelyiket már századok óta ápolták, gondozták, mégis csak 1848 márczius 15-ére hozta meg gyümölcését. Százados panasza volt a magyarnak, hogy fiait idegenbe vitték katonának és talán még régibb óhajta, hogy a magyar nemzet két országa, Magyarország és Erdély, ismét egy legyen, mint volt Mohács előtt.

Amit tehát a magyar ember mint ember és magyar hosszú idők óta kívánt, szívében táplált, az vált valósággá 1848. márczius 15-nek nagy napján. Igen, mert az eszmék már meghódították nemcsak a mindig a kor élén haladó költőket és írókat, nemcsak a minden eszményiért lelkesülő ifjúságot, hanem hatalmukba kerítették a józan polgárok ezreit, magukkal ragadták a higgadt, fontolgató fővárosi előjáróságot, sőt magukkal sodorták a régi hagyományokhoz és a fenálló renchez — természetesen ragaszkodó helytartótanácsot is.

A világtörténelemből kiemelkedő, magaslatos kép ez a mi fegyvertelen forradalmunk, felemelő, vigasztaló tanulságot nyújt ez a mi vértőlküli márczius 15-énk; azt, hogy az igaz eszmék erőszak nélkül is diadalt arathatnak, hogy a nemes emberi törekvéseknek, a jogos nemzeti vágyaknak előbb-utóbb teljesülniök kell.

E tudatból áthatva nyitom meg a reáliskola Petőfi önképző körének mai kegyeletes ünnepét.

lángja, a honszeretet tüze égetőbb, heve erősebb volna.

Már reggel 7 órakor az ev. ref. egyház minden templomában hazafias könyörgés szállt fel az Eg Urához márczius idusán. — A márcziusi nagy napok által megszentelt emlékü nagytemplomban Jánosi Zoltán lelkész, a kistemplomban: Kolozsvári Mihály s. lelkész, az újtemplomban: Szele György lelkész, az Isptály templomban: Könyves Tóth Kálmán lelkész imádkozott.

A mai ünnepségek a kollégium által rendezett a történelmileg is szent emlékü főiskolai oratoriumban tartott ünnepel kezdődött.

Jelen volt ez ünnepen a kollégium tanári kar, ifjuság, a városi közönség nagy számban és a 48 as honvédek tépett zászlójuk alatt. Az ünnepély a főisk. kántus énekével kezdődött, mely után gyásza miatt távol levő Csiky Lajos theol. tanár beszédét olvasta fel Kolozsvári Mihály segédlelkész, utána Bagossy Kálmán joghallgató remek szép alkalmi versét szavalta igen szépen, nagy hatással Gönczy Béla hittanhallgató, mely után az ifjuság énekelte a Szózatot.

Délután 2 órakor kezdődött a főiskolai ifjuság ünnepélye. 57 évvel ezelőtt is a pesti ifjuság vezette a vérnélk li, dícső harozót, e pesti ifjak méltó utódja, hazafias szent eszméiknek letéteményese: a debreczeni ifjuság is minden évben ifjai hévvel, buzgalommal, honszerellemmel ünnepli a nagy napot.

Az ifjuság ünnepének első része a kollégium oszlopkáiban levő Petőfi-szobornál folyt le nagyszámú közönség jelenlétében.

A Petőfi dalkör énekelte Hubertől a Honvédek csatáit, azután B Kiss Pál joghallgató szavalta nagy hatással a Talpra magyar!-t, mely után

Kiss Endre joghallgató tartotta meg a nagy idők emlékeztetőit s benne a magyar Tyrtüsz-ről alkalmi s szép hazafias beszédét, mely után a Petőfi-dalkör nevében, mint annak alelnöke: dr. Varga Lajos ügyvéd koszorúzta meg igazán szép szavak kíséretében a legnagyobb magyar dainok: Petőfi-szobrát. A „Talpra magyar!” hangjával végezték az ünnepet.

Petőfi-szobrától a kollégium udvarára vonult az ifjuság, hogy elődeitől vett szép szokás szerint itt is ünnepeljen. A főiskolai kántus énekelte itt a „Hymnus-1” s ezután H. Kiss Pál joghallgató tartotta meg hazafias hévvel, remek en lékbeszédét festőien szép díszmagyarban. — Majd az ifjuság kiváló költőjének, Vályi Nagy Gusztávnak, lapunk más helyén közölt alkalmi költeményét szavalta nagy hatással Szilágyi Dezső joghallgató.

Ezután ismét a főis olai énekkar énekelte a „Nemzeti dalt.” A kollégium udvaráról a kollégium előtt levő Szabadság-szobor körül gyűlt össze az ifjuság, melyhez osztlakozott itt is még növekedett számban az érdeklődő hazafias közönség.

Itt a Munkás-dalárda énekelte Huber Riadó-ját. Ezután Kuthy Sándor joghallgató alkalmi költeményét szavalta igen szépen Göbel Károly joghallgató. Az emlékbeszédet Kocsis János hittanhallgató tartotta. Igen szépen kidolgozott és előadott hazafias eszmékkel telt beszédben az aktuális politikai helyzetről is szól. A tartalmas beszéd-ből közöljük a következőket:

„Nagy időket élünk, 57 esztendő múltán életre kél az elnyomott jog, az igaz. A nemzet életjelt ad magáról és mint akkor, most újra akar, erőt érez magában titánok-kai vinni harozót. Nem koldui többet jogért, de megdöngeti Bécs kapuját, hogy megremeg belé az a osászárváros, melynek osászárvái innen nyerik a fényt, erőt s mi vagyunk a legkisebbszemőkben; Budavára nem kell nekik mert érezik, hogy Mátyás palotájában eltörpülnek, pedig még fordul az idő, széthull a híres Ausztria, elnyeli azt

a hatalmas német molooh s ennek be kell következni, hiszen ihletett próféta mondotta meg: Petőfi: „Miként elpusztult Jeruzsálem, elfogsz pusztulni Ausztria”.

... Ami eddig álom volt, az nem álom többé. A szunnyadó nemzeti erő életre keit s ujjá teremti, van hitem, hogy ujjá teremti önmagát, azért ünneplem ma 1905. márczius idusát. A felébredt nemzeti öntudat egy emberöltő alatt megteremtí azt a 30 millió magyart, amely a Nagy Lajosok, a Mátyások hatalmát, a nagy történelmi Magyarországot visszahozza, beleszól a nemzet újra századok után a viágtörténet folyásába. Ez az én hitem! És ma ezt hirdetem fajom nagy-ágáért rajongó hitemmel, a szabadság apostolainak meggyőződésével.

Es a ránk váró küzdelemben nem leszünk önmagunk! Nézzetek keletre, ott jó hazafelé a szabadság apostola Rákóczi, mi fejedelmünk és ebben a küzdelemben erőt ad az igazért küzdő nemzetnek; „m svilági hangon lelkesítve erősíti seregünk szívet”, s ha a Lajtha felől sötét felhő röpül felénk, benne a zsarnokság, a rosszaság, a szolgaság minden átka: elveri a nemzet haragos lángostorával és azt kiáltja majd felé: elég volt eddig, ne tovább!

A beszéd után a Kossuth dalkör énekelte a Kossuth indólót.

A nagyszámú közönség ezután a város-háza elé vonult, élén az ifjusággal, ahol már várta a honfiai szerelem i éit, lángra gyújtó szavait az ott gyülekezett több ezer főnyi tömeg. Itt a városi dalárda énekelte a Hymnus, mely után Adorján István joghallgató tartotta meg hatalmas, messze hangzó hangon szép beszédét, amely után az ifjuság első szavalója: Vargha Antal hittanhallgató szavalta el oly fényes hatással a „Nemzeti dal”-t, hogy az ember vissza álmodta magát a nagy napokba, oda, hol ezelőtt 57 évvel az épen ily koru Petőfi ajkairól hangzott: „A magyarok istenére esküszünk, hogy rabok tovább nem leszünk!”

Az állami főreáliskola tíz órakor ünnepele.

Az iskola feldíszített tornatermében gyűlt össze a tanári kar a teljes számu ifjusággal. A fényesen összeállított műsor legkimagaslóbb pontja volt az országosan ismert tanárnak, dr. Kardos Albertnek hazafias beszéde, melyet lapunk más helyén egész terjedelmében közlünk.

A debreczeni felső kereskedelmi iskola ünnepélye különösen jól sikerül. A hatalmas dísztermet zsufolásig megtöltötték a növendékek és a szépszámu vendégek. A 12 pontból álló szép műsor a Szózat éneklésével véget ért a hazafias ünnepély.

Ugyancsak a kereskedelmi iskola dísztermében volt 11 órakor a polgári fiúiskola ünnepélye is. A hazafias tanári kar több tagja és néhány növendék tartottak felolvasást.

A róm. kath. főgimnázium is méltóképen vette ki részét az ünnepből. Lelkes, szép ünnepély: tartott délelőtt a díszteremben, melynek ügyesen összeállított műsorában nem egy-két szám valóban művészi volt.

Nagyon sikerült volt a Svetits-intézet délelőtti ünnepe. A lelkes honleánykák a hazaszeretettől lelkesülve élvezték végig a remek szavalatokat és énekszámokat. A Honfi dal fejezte be a szép lelkes ünnepet.

Az izr. elemi iskola kis tanulóinak is szépen sikerült az ünnepélyük. A 18 pontból álló műsor minden pontját nagy tet-széssel fogadták a jelenlevők.

Az ág. ev. elemi iskolában rendezett ünnepélyt is az a közvetlen, bájos kedves-ség jellemzi, melyeket a kicsinyek ünnepein láttunk, mikor a hazáról, a szabadságról beszélnek, hallanak a kigyult szemű kisdedek.

A református elemi iskolák valamennyijében szebbnél-szebb ünnepélyek voltak. A hazafias tanítók gondoskodtak dícséretes módon arról, hogy a jövő népe, a kicsinyek tudják meg, hogy márczius idusa a szabadság napjának felkeltét jelenti.

Amikor az iskolák ünnepeiről számolunk be, örömmel adunk hírt Debreczen hazafias köreinek, buzgó kultúregyleteinek ünnepeiről is.

A Petőfi dalkör este hét órakor az Arany Bika dísztermében tartja estélyét. Utána tár as vacsora lesz, melyet tánc követ.

Az Egyetértés dalkörének is hét órador lesz a nagyszabásu hangversenye az állomás éttermében. A máv műhelye kebelében alakult dal- és zeneegylet eddigi működése biztosíték arra, hogy az Egyetértés mai estélye fényes lesz. Társasvacsora, majd tánc követi a hangversenyt.

Nagyszabásu lesz az az ünnepély is, melyet este kilencz órakor a kereskedő társulat dísztermében a kereskedő ifjak társulata tart Magyar testverek közreműködésével.

A Kossuth Lajos nevét viselő és jótékonyágáról híres asztaltársaság a Debreczen sörcsarnok téli kertjében tart ma 8 órakor hazafias estélyt, gazdag műsorral.

Az asztaltársaságnak megfestette és ajándékozta ifj. Kovács János fiatal festőművész Kossuth Lajos arcképét. A remek festményt dr. Révi Nándor beszéde kíséretében ma este leplezik le.

NAPI HIREK.

— **Reggeli istentiszteletek.**
A mai naptól fogva az ev. ref. templomokban a reggeli istentiszteletek nem 8 órakor, hanem 7 órakor fognak tartani.

— **A képviselőválasztók összeírása.**
Az összeíró küldöttség, mely a képviselőválasztásra jogosultakat írja össze, e hó 22-én kezdi meg működését.

— **A Nyiregyházi Bessenyekör** márczius hó 25-én este 8 órakor a Korona-szálló dísztermében estélyt rendez az alábbi gazdag műsorral: 1. Rákóczi itthon. A Bleuer-Rózsa-féle pályázaton nyertes költemény. Irta és előadja: dr. Victórisz József. 2. Schumann: Zongora négyes. Op. 47. Előadják: Grünfeld Vilmos (1. hegedű), Berkovics Jenő (viola), Bürger Zsigmond (gordonka) és Thomán István (zongora). 3. a) Herczföld: Emlékezés. b) Brahms: Von ewiger Liebe. c) Brahms: Volkslied. d) Massenet: Ouvre tes yeux bleus e) Tosti: Quando cadran. Éneklí: Thomán Istvánné urnő; zongorán kíséri Thomán István. 4. Novella. Irta és előadja Herczeg Ferencz. 2. a) Chopin: Chant polonais. (5. sz.) b) Liszt: Magyar rapszódia. (12. sz.) Zongorán előadja: Thomán István. 3. a) Haydn: Adagio. b) Popper: Tarantella. Gordonkán előadja: Bürger Zsigmond. 4. Beethoven: Vonósnégyes. Op. 75. Előadják: Grünfeld (1. hegedű), Soproni (2. hegedű), Berkovits (viola) és Bürger (gordonka).

— **A nyugdíjellenőrző bizottság ülése.** A nyugdíjellenőrző bizottság holnap d. u. négy órakor ülést tart.

— **A hajdunánási polgári leányiskolai önképzőkör** a magyar szabadság újraébredésének emlékére márczius 15-én

a második leányiskola tantermében ünnepélyt rendez változatos műsorral.

— **Fellobogózt Debreczen.** Nemcsak a polgárok szíve dobban meg a hazaszeretettől a mai napon, de ünnepel Debreczen külső képe is. A kirakatokban nemzeti színű dekorációk, az utcákon kokárdás, — szallagos járóképek, — a házakon szépen leng a trikolor. Örömmel látjuk, hogy az állami épületeken is künn van a háromszínű lobogó, biznyságúul annak, hogy hiába rendelték el hivatalos ünnepnek április 11 ét, azért nemcsak a polgárság, de az állami tisztviselők és főhivatalnokok is együtt éreznek a polgársággal és akkor ünnepelnek, mikor a szívük diktálja, nem pedig, mikor a bécsi rendelet mondja.

— **Hajdúvármegye nem ünnepel.** Amíg Debreczen város hazafias polgármestere a városi tanács élén megjelent a szabadság szent napján a templomokban, hogy részt vegyen a hazáért, a szabadságért tartott istentiszteleteken és részt vesz azokban az ünnepségekben, melyet a hazafias ifjuság és a leikes polgárság rendez márczius idusán, addig Hajdúvármegye tisztikara, a megye a közönségének vezetője a vérnélküli forradalom, a szabadság hajnalhasadás évfordulóját besorozza a hétköznapi sorába. Hajdúvármegye központi választmányja ma délelőtt Rásó Gyula alispán elnökletével ülést tartott, melyen az összeíró küldöttségeket alakították meg. Hát ha olyannyira sürgős volt ezeknek a küldöttségeknek megalakítása, hogy azt nem lehetett holnapra halasztani, úgy tartották volna meg tegnap, de ezen a napon, mikor az egész ország áhitatos kegyelettel, hazafias lelkesedéssel ünnepel, nem szabad lett volna a vármegye tisztikarának ilyen hazafiatlanságot elkövetnie. Mikor márczius 15.-re tüzték ki az ülést e hó elején, akkor már tiltakoztunk e hazafiatlanság ellen és feltételeztük, hogy ez csak tévedés lehet. Ma meggyőződünk, hogy nem tévedés, hanem egyszerűen hazafiatlan közönyösség. Ez a tény pedig annál is inkább elszomorító, mert most nem állhatnak elő azzal, hogy a kormány így, meg a miniszterium úgy nem enged ünnepelni. Hiszen a kormány, mely — Istennek hála érte — megbukott, nem félemlítheti meg a tisztviselőket. — Szomorú, végtelenül szomorú tény az, hogy itt semmi más ok nincs — de nem is lehet, minthogy éppen azok, kiknek elől kellene járni a példaadásban, éppen a megye, a hazafias Hajdúvármegye tisztikara gondol minden egyéb, csak éppen hazafias kötelességekre nem. Vagy talán még mindig bizik abban, hogy a régi, hazafiatlan gerinczetlenség jó ajánlólevél az emelkedésre. Más időkét élünk már megyei urak! Márcziusi szellő nemzetiszínű zászlót lenget és a magyarok Istenéhez fohászként szállanak a Talpra magyar! meg a Kossuthnóta szent akkordjai!

— **Felhívás.** A vasárnap esti előadáson a színházból egy a balközép 3 ik sorában levő ur egy színházi látcsövet vitt el a színházi jegyszédőtől, ki visszadását kéri.

— **Könyv báró Wesselényi Miklósról.** Márczius 15-ikén jelent meg „báró Wesselényi Miklós élete és munkái”. Írta: dr. Kardos Samu. A két kötetes diszmunka bolti ára 30 korona. Előfizetési ára 20 korona. Előfizetéseket április 1-ig elfogad a szerző dr. Kardos Samu, Debreczenben.

— **A depr. ev. ref. egyház gazdasági bizottsága** holnap, márczius hó 16-án délután 3 órakor az egyház tanácstermében ülést tart, mely alkalommal folyó ügyeket tárgyalnak.

— **Az István gőzmalom társulat igazgatósága** ez uton is értesíti t. részvényeseit, hogy e hó 19-iki közgyűlésen résztvenni kívánó részvényes tagok részére szükséges igazolványok ez alkalommal a társulat Csapó-utcai lisztraktár irodai helyiségében fognak e hó 17-én és 18-án délelőtt 10—12 óra délután 2—4 óráig kiadatni.

— **Ebadó.** Az 1905-ik évi ebadó kivetési lajstromok elkészülvén, az 1883. évi XLIV. t.cz. 16. §-a értelmében folyó évi márczius hó 20-ik napjától márczius hó 28-ik napjáig a városi adóhivatalban 8 napi közszemlére lesznek kitéve. Miről a t. adófizető közönség oly felhívással értesítették, hogy ezen lajstromokat említett helyen a hivatalos órák ideje alatt bármikor tekintsek meg és ha a kivetés ellen alapos kifogásuk volna: felszólalásukat a városi adóügyi osztálynál 15 nap alatt annyival inkább adják be, mivel az e tárgyban később beérkező panaszok figyelembe vételét nem fognak. Debreczen, 1905. évi márczius hó 14-én. A városi adóügyi osztály.

— **A Bulyovszky-díj nyertese.** A főiskola tavaly száz koronás pályadíjat tüzték ki a Bulyovszky Lilla alaplól, ezuttal katouadalok jatalmazására. — A tanárkar most határozott a díj odaitélése dolgában. — Nyolcz pályázó közül egyhangulag Vályi Nagy Gusztáv joghallgató pályaművét tüntették ki az első díjjal. — A tehetséges és sikert sikerre érő poéta öt pompás bakanótát fűzött össze a legujabban korszoruzott művébe.

— **Csiky Lajos gyásza.** Csiky Lajos theologiai tanárt nagy gyász érte. Testvérbátyja dr. Csiky Kálmán udvari tanácsos, egyetemi tanár 62 éves korában Budapesten elhunyt.

— **Az iparos kör** ma délután öt órakor ünnepi gyűlést tart a városi bérházban levő helyiségében.

— **Szakosztályi ülés.** Az ipartestületi kerékgártó-szakosztály holnap délután 3 órakor ülést tart.

— **Békkeltetés.** Vetéssy Béla elnökléte alatt az ipartestületi bizottság 17-én délután 4 órakor ülést tart.

— **Megrabolt ozirkuszigazgotónő.** Magdeburgban a nálunk is jól ismert Henry ozirkuszigazgotó feleségét a minap kellemetlen meglepetés érte. A múlt hónap 28-án éjjel, amikor a társulat külvonstón Semnteből Magdeburgba utazott, feltörték az igazgatóné utitáskáját és kilopták — belőle majdnem az összes ékszert, mintegy tízezer korona értékben. A gyanu egy elcsapot kocsisra irányul, aki nyomtalanul eltűnt. Nem lehetetlen, hogy a tolvaj, akit a rendőrség nagy erővel keres, Magyarországba szökött.

— **Ünnepély a Csapókertben.** A csapókerti függetlenségi és 48-as olvasókör tegnap este ünnepelte a szent nap évfordulóját. Az ünnepélyt karénekkal a Szózat nyitotta meg. Dr. Varga Lajos ünnepi beszéde következett azután, mit néhány hazafias ének követett. Palacs Gyula szavalt, mire az ünnepély a Himnusz éneklésével véget ért.

— **Talált szemüveg.** Ma délelőtt a Simonffy-utcai husosarnokban egy szemüveget találtak. Igazolt tulajdonosa a büntügyi osztálynál átveheti.

TAVIRATOK.

A „Debreczen” eredeti távirata.

Meszlényi püspök meghalt.

Szatmár, márczius 15. Meszlényi Gyula püspök ma reggel hosszas szenvedés után meghalt. Az utóbbi napokban már annyira gyenge volt, hogy mesterségesen táplálták. Czukorbetegségben szenvedett. Tegnap reggel óta öntudatlanul feküdt Meszlényi 1832-ben Fejérmegye Velenceze községében született. Haláláról táviratilag értesítették a pápa kabinetirodáját, miután az elhunyt püspök pápai trónálló és római gróf volt.

Általános örökösévé a szatmári egyházmegyét tette. Öröksége több mint 1 millió korona Végrendeletében meghagyta, hogy ne a templom sirboltjába, hanem saját kriptájába, temessék, virágot ne tegyenek koporsójára, de ha utolsó rendelkezésének ezt a részét nem tartanák meg, akkor csak élő virágot tegyenek.

A káptalan a halálesetről a király kabinetirodájának is jelentést tett.

A gyászszertartást Bubicssai püspök végzi.

Andrássy Bécsben.

Budapest, márczius 15. *Andrássy Gyula* gróf holnap Bécsbe utazik. A király esetleg holnap, vagy azután fogadja *Andrássy*. *Andrássy* ma délelőtt a disszidensek előtt azt a kijelentést tette, hogy a legutóbbi királyi kihallgatás folyamán olyan mozzanatok is merültek fel, melyek valószínűvé teszik, hogy a király a napokban fogadja.

Sztrájk a márczius 15. miatt.

Budapest, márczius 15. A Nicholson-féle gépgyár munkásai ma sztrájkba léptek, mert a gyár nem adott munkaszünetet, hogy a márczius 15-öt megünnepeljék.

A délelőttöt elengedték ugyan nekik, de erről a félnapról fizetést nem kapnak. A munkások emiatt annyira elkeseredtek, hogy kimondották a sztrájkot.

Tőzsde.

Budapest, márczius 15.

Buza	1905 áprilisra . . .	19'54—
Buza	1905 októberre . . .	19'86—
Rozs	1905 áprilisra . . .	17'16—
Rozs	1905 októberre . . .	15'50—
Tengeri	1905 májusra . . .	15'32—
Zab	1905 áprilisra . . .	18'82—

Készáru: 5-ig olcsóbb.

Márczius idusán. Irta: **Vályi Nagy Gusztáv.**

Vérét kiszivták, lelkét meggyalázták,
A büszke népet szolgává alázták,
Rabságra kényszeríték a magyart.
Békjába verték a puszták királyát
És türte némán hóhérja igáját,
Nem ejte ajka jajsót vagy sohajt.

De jött a hajnal... A tavasz sugára
Rászórta fényét a rab ablakára
S lehulltak régi rozsdás lánczai,
Miken a feledés lidérczi ültek.
Egy nap egyszerre, mind, mind teljesültek
Sok századoknak rózsás álmai.

Az eszmék harcza győzedelme volt ez,
A várva-várt szabadság napja volt ez,
Jertek hát ünnepelni e napot
De lelkünk lángja el ne tántorítson,
A multak fénye ám el ne vakítson,
Borzadva intlek, jól vigyázzatok!

A zsarnokság s a többi rémes árnyak
Még itt lebegnek, bár a lomha szárnyak
A rut fejet előlünk elfödik.
Amig emléken mi rágódunk a multnak,
Szent sirjainkra hő-könnyeink hullnak,
A gaszág addig titkon működik.

A nagy nap adta kincsek garmadáját,
Mig az örömmek ittad a ponárját,
Megrablá addig régi tolvajod.
S mi megmaradt, mi még tied belőle,
Azt ráaggatod nyusztos ünneplődre:
A cifra gombot, bogláros esatot.

Nem az, mi volt, többé a büszke zászló,
A lenge szellő fuvalmában játszó.
Hiába omlott érte véretek,
Most megeseonkítva, megnyirbálva, ócskán,
Ütött-kopottan áll s a vézna póznán
Csak tenyéryni tépott kőcz fityeg.

Szép, szép a béke enyhe hűvösében
Mindaz, mi jó, az él s virágozik épen,
De a zsarnokságnak is tápot ad.
Szép, szép a mult emléken elmerengni,
De szebb, ha látjuk a jövőt derengeni,
Csak tőle várhatunk nagyot, sokat.

Kelet felől fölpirkadt már a hajnal
Szellője telve elnyomott sohajjal,
De már inog a zsarnok trónusa.
Ügözlég hajnal! szívünk édes álma,
Mert készületlen minket sem találta
Egy uj, egy szebb márczius idusa.

Lelkünk, testünk tavaszra vágyik újra.
A zeibbadást, a tespedést megunta.
Oh jöjj mindent megújító tavasz!
Fordítsd valóra legszebb almainkat,
Óvezd be sugárral homlokinkat,
Mindegy, ha zord, ha véres lesz is az.

Halál játék közben.**Szétroncsolt fejű gyermek.**

Makó, márczius 14.

Borzalmas halállal mult ki tegnap városunkban egy 8 éves gyermek. Még ma ugyan nincs kiderítve, hogy más gondatlanságának vagy a saját könnyelműségének esett-e áldozatul, úgy látszik azonban az eddigi vizsgálatból, hogy a szóban levő

gyermek rettentő halálában egyformán része van az emberi gondatlanság épen úgy, mint a gyermeki könnyelműségnek.

A megrázó eset részletei a következők:

Tegnap reggel a Zöldfa-utezán játszódott Sipos Mihály nevű 8 éves gyermek néhány hasonló kora társával. Midőn a fürge gyermekek vigan ugráltak át az árkokat, egy Burunkai Sándor béres hajtott keresztül az utezán és kocsija után nehéz vashengert vontatott.

A esztalan gyermekek egymás után kezdtek ugrálni a vashenger ülésére. Burunkai előbb nyugodtan türte a gyermekek kedvtelését, később azonban ostorral zavarta el őket, felült ismét a kocsira és hajtott tovább.

A könnyelmű gyermekek ismét utána futottak a kocsinak és megkezdték előbbi játékukat. Egyszer rémes sikoltást hallott Burunkai, hátra fordult, mire borzasztó látvány tárult eléje: a kis Sipos fiu abban a perczen esett le a vashenger üléséről és a nehéz henger keresztül ment rajta, fejét annyira szétroncsolta, hogy néhány perc mulva az utca közepén kiszenvedett.

A fiu hulláján madélelőtt ejtették meg az orvos törvényszéki boncolást. Burunkai Sándor ellen pedig vétkes gondatlanságból eredő emberölés miatt indították meg a büntető eljárást.

SZÍNHÁZ.**Heti műsor.**

Szerdán „Aranylakodalom”, látványos színmű. („A” bérlet.)

Csütörtökön „János vitéz”, daljáték. („B” bérlet.)

Pénteken Nagy Terus vendégfellépté (vel „Heidelbergi diákélet”, színmű. („C” bérlet.)

Szombaton „A boszorkány”, dráma. („A” bérlet.)

Vasárnap d. u. „Szókimondó asszony”, színmű, este „János vitéz”, daljáték. (bérletszűnetben.)

Színházi hírek. Szerdán, márczius hó 15-én az „Aranylakodalom” előadása előtt Palágyi Lajos elszavalja Ditrői Mór „A nemzet dalnokához” című költeményét. Az „Aranylakodalom” főbb szerepei a következőképp vannak kiosztva: Koltay — Csiky, Katalin — Jeszenszky, Howard — Sebestyén, Emerencia — Havasy, Nyári — Halász, Jurátus — Csontos, Tábornok — Szilágyi, Mikulák — Iványi, Krausz bácsi — Faragó, Palócz — Karacs, Pista — Mezei, Boriska — Krémerné, Kossuth Lajos — Palágyi, Nikolájevics — Szabó. A harmadik képbén előforduló toborzót betanította Berzeviczy Etel s táncolja a karszemélyzet 14 tagja.

Csütörtökön Bakonyi Károly és Kaesoh Pongrácz 3 felvonásos daljátéka a „János vitéz” kerűl színre.

A legközelebbi premier hétfőn lesz, színre kerül a „Troillus és Krussida” című színmű.

Intés a kivándorlóknak.

márczius 15.

A belügyminiszter most egyszerre két rendeletben utasítja a közigazgatási hatóságokat, hogy figyelmeztessék a kivándorolni készülő embereket azokra a nehézségekre,

amelynek részint a Németországon keresztül való utazás közben, részint New York kikötőjében fölmerülnek. A két rendelet így szól:

Arról értesülünk, hogy az egész Európából az Amerikába irányuló kivándorlás oly mértékét öltött, hogy a Newyorkba érkező, kivándorlókkal zsúfolt hajók napokig várnak a kikötőben, míg partraszállás előtt a bevándorlási bizottság vizsgálata alá kerülhetnek a kivándorlók. Az is tudomásomra jutott, hogy kivándorlóink közül többektől mint szerződött munkásoktól ismét — mivel rokonaiknak és ismerőseiknek magukkal vitt lakásdíjára nem helyes — a bevándorlási hatóság megtagadta a partra szállást és az illetőket visszautazásra kényszerítették.

Fölhivom tehát, hogy az utlevélért folyamodókat közegei által e körülményre különösen is figyelmeztesse és minden rendelkezésre álló eszköz felhasználásával a legkiterjedtebb módon juttassa a lakosság tudomására, hogy a munkaviszonyok az északamerikai Egyesült Államokban jelenleg nem kedvezők és a kivándorlók, amennyiben szándékuktól nem lennének eltéríthetők, keserű csalódásoknak lehetnek kitéve.

A másik rendelet így szól:

Fölhivom, hogy a legalkalmasabb módon, de előszóval is közegei útján a tengerentútra kivándorolni szándékozóknak, az utlevél kiállításáért való jelentkezésük alkalmából hozza tudomására, hogy a porosz királyi kormány elrendelte, miszerint külföldi kivándorlóknak csak abban az esetben engedik meg a porosz határ átlépését, ha egy Németországi hajóstársaság tengerentúli kikötőbe szóló szállítási jegyével és a behajózási kikötőig szóló vasuti menetjeggyel vannak ellátva.

Ezenkívül annyi készpénz birtokában kell lenniök, hogy tengerentúli partraszállásuk, vagy ha ezt bármely okból megtagadnák, hazájukba való visszaszállításuk biztosítva legyen.

Ez az összeg egészséges, testi fogyasztással nem bíró tíz éven felül levő egyéneknek 400 márkával (480 koronában), tíz éven aluliaknál 100 márkában (120 koronában) van megállapítva. Minden külföldi kivándorlóknak, aki e föltételeknek meg nem felel, egy lajstromozó állomáson kell keresztül menni, amely ezidőben Mislovieban és Ratiborban van.

KÖZGAZDASÁG.

Mikor szórjuk ki tavasszal a chilisalétromot. A chilisalétrom tavasszal kiszórásánál figyelembe veendő az, hogy vetés előtt ne alkalmazzuk, mert így ritkán lesz meg a kívánt hatás. Ez igen természetes is. A különféle kultúrnövények magvai elvetés után csak 1—2, esetleg több héttel mulva csirázni kezdnek (murok) s a csirázás kezdetétől számítva, megint 8—10 nap szükséges, míg a növény a chilisalétromot hasznára fordítja s így nem lehet csodálkozunk, ha ezen hosszú idő alatt a salétrom veszendőbe megy.

A chilisalétrom a nitrogént salétromsav alakjában tartalmazza, mely a növények által könnyen, sőt azonnal felvehető s így nincs megmagyarázva a tulkorai kiszórás, mert csak a rizikét növeljük általa. Ha a csirázás után szórjuk ki, még mindig elegendő ideje van annak feloldódni, annyi- val is inkább, mert igen hygrokopikus s, mint egyes kísérletek igazolták, olyan esetekben, midőn a vetés előtt lett elszórva, egyáltalán semmi hatást sem mutatott, ellenben azon esetben igen, ha csak a kikelés után lett elszórva.

A chilisalétromot sohasem szabad egyszerre nagyobb adagban kiszórni, hanem az alkalmazandó mennyiséget 2—3 részre kell osztani s így részletekben, fejtrágyaként

használni, mert az egyszerre nagy mennyiségben alkalmazott chilisálétromból is igen sok mehet veszendőbe.

Szabályt vehető tehát, hogy a salétromot sohasem szabad idő előtt, tehát nagyon korán és egyszerre nagy adagban szórni ki, hanem csak akkor, amidőn épen szükséges s csak annyit, amennyire épen szükség van. Így járva el, szép eredményre számíthatunk, míg helytelenül alkalmazva, nem lehet csodálkozunk, ha nincs meg a kellő hatá a.

REGÉNYCSARNOK.

Parisi régénye.

Irta: Florich.

Amíg a férfi beszélt, az asszony arczán rettenetes kétségbeesés tükröződött, — De én nem lehetek a barátod — mert szerelemmel szeretlek...

Aztán kis kezeit összekulcsolva, riánkodva nézett Jacquesra, mialatt szép nagy szeméből sűrűn peregtek arczára a könnyek, Jacques meg akarta nyugtatni. Szeliden leültette s maga helyet foglalt vele szemben s úgy beszélt hozzá halk, hízegő hangon:

— Pedig barátoknak kell maradnunk, — lássa, gondolja meg, mit mondana a világ, a férje, ha egyszerre kimaradnék, ha haraggal mennék szét?...

— Mit bánom én! Nekem te vagy mindenem, világom, éltető napom, oh ne hagyj el, ne hagyj el!

— Renée, ennek meg kell lenni...

— De hát miért? miért?

Jacques csak néhány percig tündökölt, aztán őszinte, szép szeméit az asszonyéba kapcsolta s nyugodt hangon felelt. A becsületes lelke sugta, hogy hazudni nem szabad:

— Azért, mert más szeretek. Egy kis leányt, aki — ha ő is úgy akarja, a feleségem lesz...

Renée holtápadtan, mérgeesen szökött fel:

— Hazudsz! Ha egyszer engem szeretél, szeretsz most is. Engem nem lehet elfeledni...

Kis kezei görcsösen szorultak össze, szeméből vad harag tüze csillogott és úgy állt Jacques előtt, mint egy bosszúálló démon.

A főhadnagy nagyon nyugodtan, hidegvérrel állt fel:

— Asszonyom, értes meg végre a helyzetet. Ugy-e mikor leánykorában szíven minden szerelmével vettem körül, egy roué koronájáért engem eldobott. Ma én bucsuzom öntől s higgye meg, hogy haragja minden konzekvenciáját el fogom viselni. Adieu!

Jacques eltávozott és Renée a szőnyegre dobta magát s vergődve, mint a haldokló párducz, zokogott, mint egy szíven vert asszony...

A herceg pontosan megérkezett az ebédre. A felesége alig evett valamit, csak izgatott, ideges kezeivel dobolt a tányéron.

A fekete kávé a Bolevszky dohányzójában szolgálták fel. A herceg kiüritette csészéjét, a hercegnő összeroppantott ideges ujjai közt néhány cigarettát. Bo-

levszky folyton nézte a kandallóra helyezett órát s egyet ásitva felállt.

— A vizontlátásig, kedvesem! Az asszony letette szivarkáját:

— Kérem, várjon még egy pillanattig. Csak azt akarom mondani, hogy én a Jacques Amadis szeretője vagyok.

Bolevszky mosolyogva nézett a feleségére:

— Azt már én régen tudom — s aztán ment felöltöni felső ruháját, hogy szokása szerint csak hajnalban jöjjön vissza a klubból s a felesége tündökölt, micsoda fából van faragva a férje? Akkor érkezett hozzá fivére, Guy...

*

Reggeli hét órakor Guy Tellemont és Jacques Amadis főhadnagyok egyszerre jelentkeztek Beaulieu ezredesnél, hogy bejelentsék párbajukat.

Az ezredparancsnok szörnyű bajuszai veszedelmesen mozogtak:

— És mi az oka a párbajnak?

— Kártya közben nagyon erős kifejezéseket használtam Tellemont főhadnagy ellen, miket vissza nem vonok — felelt Amadis.

— Az nem igaz! Egyikőtök se kártyás. Eddig — tudtommal — mindig jó barátok voltatok. Az igazi okot akarom tudni!

A két fiatal ember hallgatott.

— Az igazi okot akarom tudni! — mennydörgött az ezredes. — Tiszti becsületeszóra mondjátok meg azt.

Jacques lehajtotta a fejét és halvány ajkait összeszorította, mintha félne, hogy azokon kiröppen az igazság.

Guy sem válaszolt s az ezredesnek újra rájuk kellett rivalni, hogy megkapja a választ. A tiszti becsületre való hivatkozás után Guy kivallotta az okot: „Amadis szerelmi ajánlatokkal üldözi nővérét, akit szavai vérig sértettek s neki, a bátyjának panaszolta el sérelmeit“.

Az ezredes kegyetlen tekintetet vetett Jacquesra:

— Igaz ez?

Amadis holtfehér arczát felemelte. Egy kicsit habozott, aztán halkán — mint a hazugságot suttogta:

— Igaz!

*

Két óra sem telt bele. Jacques Amadist halva hozták haza. Guy Tellemont szíven lötte.

(Vége.)

M. A. Vasutak menetrendje

1904. évi okt. hó 1-től.

Debreczenből indul:	idő ó. p
Budapest felé (vegyesvonat)	d. u. 3 30
Budapest felé (gyorsvonat)	d. u. 4 18
Budapest felé (gyorsvonat)	reggel 8 57
Budapest—Nagyvárad felé	d. u. 12 07
Budapest—Nagyvárad felé	este 10 31
P.-Ladány—Nagyv. felé minden kedd	d. u. 11 12
Csák P.-Ladányig	este 8 10
Csák P.-Ladányig motor menet	reggel 5 08
Szatmár—Máramarossziget felé	d. u. 8 58
Csák Szatmárig (gyorsvonat)	este 6 41
Csák Szatmárig (teher v. szem.-száll. v.)	este 7 58
Szatmár—Máramarossziget felé	éjjel 9 50
Szatmár—Máramarossziget felé (gyorsv.)	d. u. 12 07
Csák Szatmárig	reggel 5 10
Miskolcs—Kassa felé	reggel 8 18

Miskolcs—Kassa felé	este 6 56
Szerecs—S.-A.-Ujhely—Kassa felé	d. u. 4 11
Csák Nyiregyháziig	d. u. 2 10
	m. áll. vasutól reggel 5 35
	vásártérrel reggel 5 44
	m. áll. vasutól d. e. 8 09
	vásártérrel " 8 16
	m. áll. vasutól " 11 07
Hajduböszörmény—	vásártérrel " 11 16
B.-Sz.-Mihály felé	m. áll. vasutól d. u. 12 11
	vásártérrel " 12 21
	m. áll. vasutól " 4 25
	vásártérrel " 4 33
	m. áll. vasutól este 6 46
	vásártérrel " 6 58

Füzes Abony felé m. áll. vasutól	reggel 4 36
Füzes-Abony felé vásártérrel	" 4 56
Óhat-Kócs—Polgár felé m. áll. vasutól	d. u. 4 49
Óhat-Kócs—Polgár felé vásártérrel	" 4 28
Derecske—Nagy-Léta felé	reggel 9 35
Derecske—Nagy-Léta felé	" 4 31

Budapestre érkezik:

A reggel 8 ó. 57 p.-kor induló gy.-v.	d. u. 1 50
A déli 12 ó. 07 p.-kor induló sz.-v.	este 6 40
Az este 10 óra 31 p.-kor induló sz.-v.	reggel 5 45
A délután 4 ó. 16 p.-kor induló gyorsv.	este 9 35

Budapestről Debreczenbe indul:

A délután 12 ó. 6 p.-kor érkező gyorsv.	reggel 7 26
A délután 3 ó. 39 p.-kor érkező szem.-v.	" 9 —
Az este 6 ó. 26 p.-kor érkező gyorsvonat	d. u. 2 —
Az éjjel 2 ó. 24 p.-kor érkező szem.-v.	este 7 06
Az éjjel 2 ó. 24 p.-kor érkező szem.-v.	" 9 15
P.-Ladányig gyorsvonat átszállítással	d. u. 12 08

Debreczenbe érkezik:

Budapest felől (gyorsvonat)	d. u. 8 29
Budapest—Nagyvárad felől	este 6 26
Budapest—Nagyvárad felől (gyorsvonat)	éjjel 2 24
Budapest—Nagyvárad felől	d. u. 9 15
Csák P.-Ladánytól	reggel 7 45
Csák P.-Ladánytól motor menet	" 5 08
Kolozsvár—Nagyvárad felől	" 7 26
Csák Szatmárról (gyorsvonat)	" 8 46
Csák Szatmár felől	d. e. 11 37
Csák Máramarossziget felől (gyorsvonat)	d. u. 8 55
Csák Máramarossziget felől	este 10 11
Máramarossziget—Szatmár felől	" 6 40
Csák Szatmár felől	reggel 7 30
Kassa—Miskolcs felől	d. e. 1 31
Kassa—S.-A.-Ujhely—Szerecs felől	este 7 50
Kassa—Miskolcs felől	d. u. 8 48
Csák Nyiregyháza felől	reggel 7 38

	vásártérre reggel 7 32
	m. áll. vasutra " 7 40
	vásártérre d. e. 11 13
	m. áll. vasutra " 11 22
	vásártérre d. u. 1 45
B.-Sz.-Mihály—	m. áll. vasutra " 1 52
H.-Böszörmény felől	vásártérre " 8 27
	m. áll. vasutra " 8 34
	vásártérre este 6 06
	m. áll. vasutóhoz " 6 18
	vásártérre " 9 50
	m. áll. vasutra " 9 57
Füzes-Abony felől vásártérre	d. u. 8 34
Füzes-Abony felől m. áll. vasutóhoz	" 5 35
Óhat-Kócs—Polgár fe	vásártérre reggel 7 44
Óhat-Kócs—Polgár felől m. áll. vasutóhoz	reggel 7 54
Derecske—Nagy-Léta felől	" 7 15
Derecske—Nagy-Léta felől	d. u. 8 18

BRÁZAY FÉLE
SOSBORSZESZ

NAGY ÜVEC
ÁRA: 2 KORONA
30 KIS ÜVEC ÁRA: 1 KORONA
HASZNÁLATI UTASÍTÁS MINDEN ÜVEGHEZ
MELLÉKELVE VAN!

Apró hirdetés.

Díja 10 szög 40 fillér, minden további szög 4 fillér. vastagabb betűkkel nyomtatott szög 8 fillér.

Nyavalyatörés!

Ki nyavalyatörés, görcs és más ideges állapothoz szenved, kérjen iratot, ingyen és bérmentve kapható a szabad. hatyú gyógyszerár-Majna Frankfurt.

Kerékpárosok figyelmébe!

Csász. kir. szabadalmazott kerékpár-gyár.
Tulajdonosok: Weiszberger és Halländer.
Debreczen, Arany János-utca 20.

Ajánljuk saját gyármányu kerékpárjainkat, melyek ugy tartósságra, mint könnyü hajtásra bármely eddig használatban levő kerékpárokat felülmulnak.

40% erő megtakarítás. Jutányos árak.

Kerékpár javításokat és bármily gyármányu kerékpároknak legújabb modelre való átalakítását, zománczozását szakszerűen, gyorsan és jutányosan eszközölünk.

Új kerékpároknál 3 évi jótállás. — Használt kerékpárokat beszerélünk.

A n. é. közönség szives pártfogását kérjük.

Tisztelettel
Weiszberger és Halländer.

Az általánosan elismert kitűnő

Mohai Agnes

természetes gazdag szénsavtartalmu ásványviz, amely összetételénél fogva a forgalomban levő külföldi vizekkel szemben az első helyen áll, ugy azokat minden tekintetben felülmulja
főraktára:

Máyer Jenőnél

1 literes üveg 19 kr.

$\frac{1}{2}$ " " " 13 " mélyen leszállított áron kapható.

Tisztelt iparos osztály!

Hollandiából hazatérkezve kötelességemnek tartom a t. iparos osztály figyelmét felhívni, miszerint az ottan vásárolt és magammal hozott hajószakmány **kétszer főzött lenolaj kencét**

kilónként 32 krajczárjával a tisztelt iparos osztály rendelkezésére bocsájtom. — Tisztelettel

Neumann Nándor

kizárólagos festék-, lakk- és kence nagykereskedő
Debreczen, Hatvan-utca 6. szám.

Hirlapelárusítók

felvételnek

a „Debreczen” elárusítására

városi nyomdában,

városház, keresztépület.

Ugy hat, mint a bomba! Antinikotin-cigaretták hüvelyek, szivar skatulákban. Jakabi-gyára Wien, VIII. Piristengasse.

A dr. Borsos-féle

Hajszesz és Hajkenőcs

biztosan megszünteti a haj hullását, a hajvégek megtörését, a haj elmolyosodását. Teljesen ártalmatlan. — Elősegíti a haj növelését és annak színét nem változtatja meg.

1 üveg Hajszesz ára 1-2 kor
1 téglaj Hajkenőcs ára 1 kor.

Kapható:

MIHALOVITS J.

gyógyszerárban

DEBRECZEN,

Főter 31. szám.

Uj! **Megnyílt!!** Uj!

a Kossuth-utcai Maradék áruház

olcsóbb minden vegelésnél.

Mint hogy kizárólag a legelső árut rendezünk be, a raktáron levő összes cipő, kalap, női és férfi fehérneműek, miederek, kesztyű, nyakkendő, harisnya, női és fiú ruhák, esernyők stb. fél áron árusítjuk el.

Uj!

Székely Jenő és Társa utódai

Kossuth-utca 15. sz., Gyógyszertárral szembe.

Uj!

ÜZLET MEGVÉTEL!

Piacz-utca 7. sz. és Lovass és Ladányi-féle Kossuth-utczán létezett divatáru üzleteket megvettük.

Az összes raktáron levő áruk rendkívül olcsó áron eladatnak.

A részletes eladás e hó 13-án hétfőn kezdetét vette Piacz-utca 7. szám, a Vecsey-házban.

Donogán és Somossy

állandó főüzlete.

Kistemplom-bazár.